

DET GAMLE TESTAMENTES BØGER	KAPITLER.	MÅSKE FRA
1. MOSEBOG, GENESIS,	50	900 - 800 BC
SKABELSESHISTORIEN	40	950 - 586 BC
2. MOSEBOG, EXODUS, UDVANDRINGEN	27	700 - 600 BC
3. MOSEBOG, LEVITICUS,	36	850 - 650 BC
4. MOSEBOG, NUMBERS,	34	700 - 600 BC
5. MOSEBOG, DEUTERONOMI,	24	550 BC
JOSHUA BOG	21	550 BC
DOMMERBOGEN	4	290
RUTHS BOG	31	900
SAMUELS 1. BOG	24	900
SAMUELS 2. BOG	22	550 - 600
KONGERNES 1. BOG	25	550 - 600
KONGERNES 2. BOG	29	300
KRØNNIKKERNE 1. BOG	36	300
KRØNNIKKERNES 2. BOG	10	450
EZRAS BOG	13	450
NEHEMIAHS BOG	10	200
ESTHERS BOG	42	600 - 400
JOBS BOG	150	600 - 200
SALMERNES BOG	31	350 - 150
ORDSPROGENES BOG	12	200
PRÆDIKERNES BOG, ECCLESIASTES	8	300
SALOMONS BOG, HØJSANGEN	66	300
ESAJAS BOG	52	604
JEREMIAS BOG	5	586 - 536
KLAGESANGENE, LAMENTATIONS	48	600
EZEKIELS BOG	12	166
DANIELS BOG	14	732
HOSEAS BOG	3	500

JOELS BOG	9	775 - 750
AMOS BOG	1	600 - 300
OBADIAHS BOG	4	600 - 200
JONAS BOG	7	300
MIKAS BOG	3	626
NAHUMS BOG	3	600
HABAKKUKS BOG	3	300
ZEFANIAS BOG	2	520
HAGGAJS BOG	14	520
ZAKARIAS BOG	4	430
MALAKIAS BOG		

DET NYE TESTAMENTE

MATTHEUS EVANGELIET	28	FØR 70 AD
MARKUS	16	FØR 70
LUKAS	24	70 - 80
JOHANNES	21	90 - 100
APOSTLENES GERNINGER	28	70 - 80
PAULUS BREV TIL ROMERNE	16	120
PAULUS FØRSTE BREV TIL KORINTERNE	16	57
PAULUS ANDET BREV TIL KORINTERNE	13	57
PAULUS BREV TIL GALATERNE	6	53
PAULUS BREV TIL EFESERNE	6	140
PAULUS BREV TIL FILIPPERNE	4	63
PAULUS BREV TIL KOLOSSENERNE	4	140

PAULUS FØRSTE BREV TIL	5	50 - 54
TESSALONIKERNE	3	50 - 54
PAULUS ANDET BREV TIL	6	FØR 64
TESSALONIKERNE	4	FØR 64
PAULUS FØRSTE BREV TIL TIMOTHEUS	3	FØR 64
PAULUS ANDET BREV TIL TIMOTHEUS	1	60 - 62
PAULUS BREV TIL TITUS	13	80 - 90
PAULUS BREV TIL FILEMON	5	FØR 52
BREVET TIL HEBRÆERNE	5	FØR 64
JAKOBS BREV	3	FØR 64
PETERS FØRSTE BREV	5	90 - 100
PETERS ANDET BREV	1	90 - 100
JOHANNES FØRSTE BREV	1	90 - 100
JOHANNES ANDET BREV	1	75 - 80
JOHANNES TREDJE BREV	22	81 - 96
JUDA BREV		
JOHANNES ÅBENBARINGER		

JULISK CLAUDISKE KEJSERE

27 - 14 AUGUSTUS DEN OPHØJEDE

14 - 37 TIBERIUS DEN INDADVENDTE

37 - 41 CALIGULA LILLE STØVLE

41 - 54 CLAUDIUS DEN DUMME

54 - 68 NERO DEN GRUSOMME, DOMUS AUREA

68 - 69 FORSKELLIGE....

FLAVISKE KEJSERE

69 - 79 VESPASIAN VALGT AF SENATET COLOSSEUM

79 - 81 TITUS JERUSALEM TITUSBUEN COLOSSEUM

81 - 96 DOMITIAN (EN NY NERO)

ADOPTIVE KEJSERE

96 - 98 NERVA NERVAS FORUM

98 - 117 TRAJAN (FRA SEVILLA) LYKKELIG TID

117 - 138 HADRIAN BYGHERRE VILLA ADRIANA, PANTHEON, SAN ANGELO

138 - 161 ANTONIUS PIUS

161 - 180 MARCUS AURELIUS FILOSOF

SOLDATERKEJSERE

180 - 192 COMMODUS, PSYKOPAT

192 - 196 BØRGERKRISTILSTANDE FLERE KEJSERE

196 - 211 SEPTIMUS SEVERUS VILJEFAST

211 - 217 CARACALLA, AFRIKANSK VILDSKAB, GALLISK RETFÆRDIGHED

217 - 222 ELIGOBAL, PERVERS BI SEKSUEL GIFTER SIG MED EN VESTALINDE

222 - 235 ALEXANDER SEVERUS

235 - 476 35 KENDTE OG MINDRE KENDTE KEJSERE

306 - 312 MAXENTIUS, KONSTANTINS MEDKEJSER (CIRCUS MAXENTIUS)

**306 - 337 KONSTANTIN, VANDT SLAGET VED PONTE MILVIO I 312, STANDSEDE
KRISTENFØLGELEN OG ACCEPTEREDE KRISTENDOMMEN.**

PAVERNE:**FRA ANNUARIO PONTIFICIO 1947 (MODPAVER).**

PETER	64	SYLVESTER	314
LINUS	67	MARCUS	336
ANACLETUS	79	JULIUS	337
CLEMENS	88	LIBERIUS(FELIX II)	352
EUARISTOS	97	DAMASUS (URSINUS)	366
ALEXANDER	105	SIRICIUS	384
SIXTUS	115	ANASTASIUS	399
TELESFORUS	125	INNOGENS	401
HYGINUS	136	ZOSIMUS	417
PIUS	140	BONIFACIUS (DIOSCORUS)	418
ANICETUS	155	CØLESTIN	422
SOTER	166	SIXTUS III	432
ELEUTHERUS	175	LEO DEN STORE	440
VIKTOR	189	HILLARIUS	461
ZEPHYRINUS	199	SIMPLICIUS	468
CALIXTUS(HIPPOLYTUS)	217	FELIX III (II)	483
URBAN	222	GELASIUS	492
PONTIANUS	230	ANASTASIUS	496
ANTERUS	235	SYMMACHUS(LAURENTIUS)	498
FABIANUS	236	HORMISDAS	514
CORNELIUS(NOVATIAN)	251	JOHANNES I	523
LUCIUS	253	FELIXIV (III)	526
STEFAN	254	BONIFACIUS II(DIOSCORUS)	530
SIXTUS II	257	JOHANNES II	533
DIONYSIUS	259	AGAPETUS	535
FELIX	269	SILVERIUS	536
EUTYCHIANUS	275	VIGILIUS	537
CAJUS	283	PEGAGIUS	556

MARCELLINUS	296	JOHANNES III	561
MARCELLUS	308	BENEDIKT	575
EUSEBLUS	309	PELAGIUS II	579
MELCHIADES	311	GREGOR DEN STORE	590

Ordliste:

Aknaton	Ægyptisk kætterkonge, Amenhotep 4. Prøvede at kue det thebanske præste-dømme, der truede med at blive farligt for rigets enhed. Kongen håbede at styrke sin magt ved at inddrage tempelgods til fordel for kronen. Aknaton var den første i verdenshistorien der prædikede humanitet over for andre folk. Amenhotep betyder Amon er tilfreds, det ændrede han til Aknaton, den Aton elsker, Aton er solguden, den kærlige far til alt han har skabt. Aknaton døde 1358 BC
al-Miraj, nat-udflugten	Muhamed blev ledet af ærkeenglen Gabriel på turen fra Mecca til Jeru-salem, hvor han mødte tidligere profeter som Adam, Moses og Jesus. Han blev ført op til himlen hvor han så paradiset og oplevede guds majestæt. Han blev også præsenteret for helvede.
Augustus	Gaius Julius Cæsar Octavianus den første romerske kejser. Delte magten med Marc Antonius og Lepidus i det andet triumvirat. Som følge af Marcus Antonius forræderi med Ægyptens dronning Cleopatra besejrede han hendes tropper i Actium 31 B.C. 27 B.C. reformerede han rigets styre, hæren og offentlige ydelser. Han var søn af en senator som giftede sig med Cæsars niece. Cæsar adopterede ham og gjorde ham til tronarving. Efter Cæsars mord dannede han triumviratet. Da han vendte tilbage til Rom i 29 B.C. blev han princeps senatus og fik titlen Augustus den ærværdige. En serie revolter opstod i Pannonia AD 6 og i Tyskland mistede han 3 legioner under Varus i Teutoburger skovene. 9 AD sikrede Augustus ro i riget ved at overgive magten til sin stedsøn Tiberius.
Azulejos	Karakteristiske blåmalede kakler med mønstre eller fortællinger i blå, azul og gult
Bar-Kochba	Stjernernes søn, Simon der udgav sig for messias og kaldte sig 'stjernernes søn' ledede den fanatiske krig mod Hadrians romerske koloni på Jerusa-lems ruiner hvor Hadrian lod opføre et Jupiter tempel på det sted hvor Jahve havde haft sin helligdom. Krigen sluttede først da hele jødefolket i Palæstina var så godt som udryddet. 132 - 135
Basilika(græsk)	Navn på søjlehaller til merkantil eller offentlig brug. Som regel delt i tre skibe ved to søjlerækker og endte med en forhøjning, som var dommersæ-de. De blev forbillede på senere kristne kirker
Efesos	Kystby i Lilleasien med et Artemis tempel der var et af verdens syv underværker. Kristent center i øst hvor Paulus missionerede fra 52 - 54.
Epiktet fra Frygien	Græsk filosof, slave tortureret af sin herre der gjorde ham til krøbling for resten af livet, 60 -110 Stoiker i forædlet udgave. Stor indflydelse på sin elev Marcus Aurelius
Ezra	En Hebræisk skriftklog som af Perserkongen Artaxerxes fik tilladelse til at føre sit folk tilbage til Jerusalem fra Babylon i 458 B.C. Han genetablerede de mosaiske love og forbød indgiftede ægteskaber.
Farisæer	jødisk ord for separatist. Et gammelt hebræisk politisk parti imod alt græsk. Dannet af judæere i det 2. årh. B.C. Det var den jævne mands parti for rabbier, bøn og synagoge. Saddukæerne var oppositionen. En gren af par-tiet, Zeloterne, brød ud og dannede det politisk nationale parti der blev basis for de ortodokse der efter Jerusalems ødelæggelse i 70 blev spredt over hele det romerske imperium.
Filip	Var fra Bethsaida, nord Israel og en af de 12 apostle. Siges at have missioneret i Anatolien
Gabriel	Ærkeengel som forudsagde fødslen af Johannes døberens til Zacharias og Jesus til Maria. Muslimerne tror han åbenbarede Koranen for Muhamed og fulgte ham på nattevandringen.
Gamle Testamente	Den kristne betegnelse for den hebraiske bibel. Den omfatter iflg. de kristne 39 mod jødernes 24 bøger hvoraf de fem er Moses bøgerne. Oprindelige sprog er hebræisk og skrevet 12 -2 årh. B.C. Den tidligste tekst blev opdaget ved fundet af Dødehavsrullerne. Den traditionelle tekst blev først oversat til græsk blev samlet af rabbinere i det 2. årh. AD.
Gehenna	Helvede, en dal syd for Jerusalem hvor det brændte konstant og hvor børn blev ofret til fönikernes gud Moloch.
Hapiru	Asocial, måske rod til hebræer
Herodes Agrippa	Herodes den stores barnebarn, Marcus Julius Agrippa 10bc-ad44, fejlagtigt i biblen kaldet Herodes Agrippa blev regent over Palæstina fra år 41. Caligula udnævnte ham til tetrarch, guvernør over Palæstina men Claudius gjorde ham til konge. Det var ham der dræbte Jakob og fængslede Simon Peter. Hans søn, Herodes Agrippa 40-93, Han blev i 50 af Claudius gjort til konge i Chalcis, sydlige Libanon. Det var ham der prøvede Paulus. Han hjalp Titus, senere kejser, i stormen og ødelæggelsen af Jerusalem i 70. Han døde i Rom.
Herodes Antipas	21 B.C. Tetrarch (guvernør) over den romerske provins af Gallilæa, nord Palæstina fra 4B.C. til sin død AD39. Hans skiltes fra sin kone og giftede sig med sin niece Herodias og var ansvarlig for Johannes døberens død. Jesus blev stillet for ham af Pontius Pilatus da Jesus som galilæer

	hørte under Herodes retskreds. AD38 tog Herodes til Rom i håb om at Kejser Caligula ville gøre ham til konge. Han blev i stedet bandlyst. Hans palads og vigtige arkæologiske fund blev i 1963-64 udgravet ved Masada
Herodes den Store	74 - 4 B.C. Konge i den romerske provins Judæa syd Palæstina fra 40 B.C. Med Marcus Antonius hjælp etablerede han sit guvernement i Jerusalem 37 B.C. Han genopførte templet i Jerusalem men hans græske oprindelse gjorde ham suspekt over for de ortodokse jøder. Hans sidste regeringsår styrede han iflg. det nye testamente var det ham slagtede børnene i Betlehem Han var far til Herodes Antipas
Hijrah eller Hegira	Muhameds rejse fra Mecca til Medina i 622 som resultat af forfølgelsen af profeten og hans tilhængere. Nyttår og kalenderstart for muslimerne.
Islam	Allahs vilje en religion der opstod på den arabiske halvø i starten af det 7'ende årh. Den understreger én Gud. Den hellige bog Quranen er skrevet af profeten Allahs budbringer Muhamed. Der er to Muslimske bevægelser. Sunnierne og Shiitterne. Andre skoler omfatter Sofuerne, en mystisk bevægelse der opstod i det 8'ende årh. Koranen der blev åbenbaret for Muhamed omfatter Skabelsen, Syndefaldet, engle og ånder, himmel og helvede, dommens dag. Guds plan for godt og ondt, skrifternes opfyldelse åbenbares for profeterne det er både Moses og Jesus og det hele samlet og færdigt i Koranen der sådan består af 114 suras, kapitler. Islam lov indeholder en verdslig lov, Shari'en (hovedvejen) som er forklaret shiitterne med reference til deres egen version af sunna (udførelsen) af profeten som sendt af hans følgesvend og indlagt i Hadith. Sunni tager også æren for ijma, en godkendelse af det universale indhold af tro og gerning blandt de troende. Shari'en er startpunktet for sufi vejen til selv-forklaring. En Mufti er advokat og ekspert i tolkning af koranen i retssager. Før 1924 var Muftien den øverste åndelige autoritet i Tyrkiet. Islam har ingen organi-seret kirke eller præsteskab skønt Muhameds efterkommere, Hashim familien og anerkendte hellige mænd, mullaerne og ayatollaerne nyder en særlig respekt. Shari'en indeholder de hellige pligter kendt som de fem tros piller knyttet til voksne mandlige troende. Shahada eller troens virke, salat eller bed fem gange daglig med ansigtet mod Mecca. Kaldet til bøn gives af muezzinen sædvanligvis fra en minaret, et tårn på en moske. Zakat den obligatoriske almisse, fasten fra solopgang til solnedgang under ramadanen, året niende måned som varierer med kalenderen og Hajj eller pilgrimsrejsen til Mecca, mindst en gang i livet.
Islamiske fundamentalister	En bevægelse tilbage til den rene og ordrette form af Koranen. Afviser vestlig indflydelse.
Jesuit	Den største og mest indflydelsesrige orden i den katolske kirke. Beskyttede katolicismen under revolutionen. Undertrykte kætteri og udøvede et stort missionsarbejde. Stiftet af Ignatius Loyola 1534
Jesus	Hebræisk forkynder hvis lære grundlagde kristendommen. Iflg. testamenterne: født i Betlehem, Palæstina, søn af Gud og jomfru Maria og opdraget af Maria og hendes mand Josef som tømrer i Nazareth. Efter sin voksendøb samlede han 12 tilhængere, men hans prædiken irriterede de romerske myndigheder og han blev henrettet ved korsfæstelse. Tre dage senere kom der forlydender om hans opstandelse og senere hans opstigning til himlen. Gennem sin lovlige far Josef tilhørte Jesus Judas stamme og Davids slægt. En forudsætning for at opfylde hebræernes profeti om messias komme. 26 -27 AD proklamerer hans fætter Johannes døberens sit løfte om messias komme og døber Jesus i Jordansfloden. Jesus foretager nu to missions-rejser gennem Gallilæa. Hans lære sammenfatte på bjergprædikenen og vækker både religiøs modstand fra farisæernes som verdslig modstand hos den opposition fra det parti der støtter den romerske guvernør Herodes Antipas. Da Jesus vender tilbage til Jerusalem en uge før påske hilses han af folket som messias og de hebræiske myndigheder arresterer ham og Sanhedrin jødisk højesteret dømmer efter en overilet proces til døden. Den romerske prokurator Pontius Pilatus bekræfter dommen og understreger den trussel mod imperiet som Jesu lære udgør.
Johannes	Født i Judæa søn af Zebedæus fisker i Galilæa og bror til Jakob. Jesus gav ham sin mor i varetægt ved korsfæstelsen. Skrev det fjerde testamente og Johannes epistlerne da han var biskop i Efesus. Johannes åbenbaringen skrev han i eksil på den græske ø Patmos.
Johannes døberens	Søn af Zacharias og Elisabeth en kusine til Jesus mor. Han blev født i Nazareth i Galilæa og legeskammerat til Jesus. Omvandrede prædikant der efter forberedelser i ørkenen talte om Messias's komme. Han døbte Jesus i Jordan floden og blev på et ønske fra Salome henrettet af Herodes Antipas
Katolik	Romersk katolsk er en af de hoved grenene i den kristne religion, adskilt fra de øst ortodokse siden 1054 og med Paven som overhoved. Ca. 600 mill. Medlemmer.

	Pavens taler på Guds vegne ufejlbarlig når han taler ex cathedra, fra tronen, som fx i doktrinen hvor han kundgør at Jesus mor Maria er født uden arvesynd og derved giver hende en særlig plads. Kirken styres af en episkopal synode på 200 biskopper .
Koncilium	Kirkelig synode, rådgivende gejstlig forsamling. Oftest pavens kardinaler.
Kristendom	Kristendommen menes at tage sin begyndelse den første pinse og blev skilt fra jødedommen da Paulus og Barnabas afgjorde at kristendommen ikke kun var for jøder. De kristne blev forfulgt i det 3. årh. af kejserne Septimus Severus, Decius og Diocletian. I 312 blev kristendommen godkendt som religion i romer-riget.
Lukas	Græsk læge født i Antioch (Antakiyah, Tyrkiet) Fulgte med Paulus efter Jesus død. Apostel og malernes helgen. Samlede det tredje testamente og apostlenes gerninger i det nye testamente
Makkabæerne	eller Hasmonæerne medlemmer af en gammel hebræisk familie stiftet af præsten Matthias 166B.C. som med sine sønner førte slaget for uafhængighed mod Syreerne. Judas genindtog Jerusalem 164 B.C. og Simon erklærede dens uafhængighed i 142 B.C. Makkabæernes revolution varede indtil romerne indtog byen i 63 B.C. . Historien er sammenfattet i fire bøger af Apocrypha.
Markus	John Markus, Hans mor var Maria en af de første kristne i Jerusalem. Fætter til Barnabas som han fulgte sammen med Paulus på den første missionsrejse. Støttede Paulus i Rom og blev efter dennes død oversætter for Simon Peter. Han skal have grundlagt den kristne kirke i Alexandria hvor han døde og blev begravet. Han får æren for det andet evangelium 65 - 70 som blev brugt af udgiverne til både det første og det tredje evangelium. Skytshelgen for Venedig.
Mattæus	Eller Levi var skatteopkræver for Herodes Antipas og tilkaldt som discipel da han indkasserede told ved søen i Gallilæa. Får æren for det første evangelium.
Messias	Den der af en præst eller en profet er salvet til at være Israels konge. På græsk er Messias Kristus blevet en del af Jesu navn
Muhamed	Stifteren af Islam, født i Mecca på den arabiske halvø. Omkring 616 kalder han sig profet og påstår at Koranen blev åbenbaret for ham af Gud. Den blev senere nedskrevet af hans tilhængere. Muhamed var færehyrde og karavanefører. Han fik tid til sin meritation ved ægteskabet med en rig enke i 595 og modtog sin første åbenbaring i 610. Efter nogle års undervisning i smug, erklærede han sig for Guds profet og da tilhængerskaren voksede, blev han nødt til at flygte til Medina. Flugten kaldes Hegira og markerer begyndelsen på den islamiske æra. Efter slaget ved Badr i 623, vendte han tilbage til Mecca og blev 630 anerkendt som arabisk profet.
Nero	Lucius Domitius Ahenobarbus 37 - 68, adopteret af Claudius og kejser i rom fra 54. Han dræbte både sin mor Agrippina og sin kone Octavia og beskyldte de kristne for Roms brand som han måske selv antændte. Han optrådte som poet, skuespiller, sanger og kunstkender. Han begik selv-mord.
Nye testamente	Den anden del af Biblen i den kristne kirke som blev helliggjort ved en doktrin i det fjerde årh. Det omfatter evangelierne, Jesu liv og lære, den første menighed Paulus lære og mystiske breve. Det blev skrevet på græsk sidst i det første årh. og under det 2.årh. Individuelle afsnit er tilføjet af forskellige bibeltolkere gennem tiderne.
Ortodoks	Den ortodoks kirke eller øst ortodokse eller græsk ortodokse er kristne selvstyrede bevægelser der ikke underkaster sig pavedømmet og ikke anerkender Marias ubesmittede undfangelse, men dyrker nadverens sakramente. Deres præster må gerne gifte sig, ikke biskopper. Den højeste rang tilfalder den ecumeniske patriark, biskoppen af Istanbul. Der er ca. 130 mill. Tilhængere
Paulus	Saul blev født i Tarsus (Tyrkiet) af velhavende farisæere og arvede deres romerske borgerskab. Kristen missionær og martyr. En af apostlene og udgiver af 13 epistler. Som farisæer først imod de kristne. Deltog i steningen af Stefan men blev kristen ved en åbenbaring på vej til Damascus. Missionerede i Philippi by i Makedonien og Efesos kendt som hedningernes apostel. Efter hans missionsrejser vendte han tilbage til Jerusalem, hvor han blev arresteret. Appellerede til Cæsar og sendt til Rom ca. 57 eller 59 hvor sporene forsvinder. Et rygte vil at han efter to års fængsel løslades for igen at blive arresteret og endelig henrettet af Nero. Han prædikede uforsonligt om synd og bod og hans syn på kvinder blev adopteret af de kristne generelt.
Paven	Roms biskop overhoved for de romersk katolske som påstår at han er åndelig reinkarneret af Simon Peter. Paven vælges af kardinalernes hellige kollegium. Pavens indsættelse regnes fra hans pontifikat messe i Peters-kirken i Rom, hvor han krones med tiaraen, en tredobbelt krone.
Peter, Simon	Fisker i Capernaum på havet ved Galilæa. Fulgte Johannes døberen og var den første der så Jesus som Messias. Udgiveren af to epistler og apostlenes leder. Betragtes som Roms første biskop hvis kappe går i arv til paverne. Fik tilnavnet Kephas, Peter, det græske ord for klippe. Han

	skulle have slået sig ned i Rom hvor han blev korsfæstet af Nero. Hans knogler iflg. Pave Poul d. 6. blev udgravet i 1968 under Peters-kirken .
Pinse	For jøderne Shavuot 50 dage efter påske for at minde dagen hvor Jahve gav moses de ti bud på Sinai bjerg og kornhøsten i hus. De kristne kalder pinse for hvide søndag, den dag da apostlene blev oplyst af Helligånden. Kristendommens fødselsdag.
Pontius Pilatus	Romersk prokurator i Judæa fra 26 til 36. Der er betydelig usikkerhed i om han overhovedet spillede nogen rolle i dommen over Jesus. Jøderne brød sig ikke om ham og flere gange opstod der oprør imod ham. I 36 blev han kaldt til Rom for at stå til regnskab for sin brutale undertrykkelse af det samaritanske oprør. Der er såvel historien om hans selvmord som at han endte som kristen og blev optaget som helgen og martyr af de koptiske i Etiopien og græske kirker.
Protestantisme	En af kristendommens hoved grene som ved reformationen udskilles fra den romersk katolske kirke. Navnet henleder til Luthers og hans tilhængeres protest ved kongressen i 1529 mod en beslutning om at stadfæste ediktet fra kongressen i Worms imod reformationen.
Salomon	Israels tredje konge søn af David og Bathseba. Berømt for sin kløgt, sin alliance med Ægypten og Fønikien. De langt senere bibelske vers, ecclesiasterne og salmernes sang skulle være udgået fra David. Ved hjælp af brandskatning og tvangsarbejde byggede han templet i Jerusalem men opnåede derved revolutionen i nord Israel.
Stoikere	Tilhængere af stoicismen. Græsk filosofisk retning grundlagt af Zenon fra Kition med Crysippos som en af de betydeligste lærere. Videreførtes i romersiden af Seneca og Epiktet. En absolut verdensorden hvor det gode dominerer over det onde. For at få del i det gode må man erkende sin ubetydelighed og opnå stoisk ro. Stor indflydelse på kristendommen.
Tacitus	Romersk historieskriver. Orator, konsul under Nerva fra 97-98 - og prokonsul i Asien fra 112 - 113. Han skrev historier om det romerske imperium og om Agricola's liv. (han giftede sig med Agricolas datter) Han skrev også Germania 98, beskrivelse af de germanske stammer.
Templet	i Jerusalem er en jødisk national helligdom. Grædemuren er hvad der er tilbage af grundplateauet. Salomon byggede templet 950 B.C. Ødelagt af Nebudkanezar i 586 men genrejst af makkabæerne og senere Herodes den Store. Igen ødelagt af romerne i AD 70. I dag står Omar moskeen på stedet.